

gua tua (*Cant. iv.*) » Et iterum : « Fons hortorum, puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano (*Ibid.*). »

De pretiosarum vero vestium vanitate, cujus morbo diceris laborare, non scribo; quia stylum ultra producere, sicut ipse perpendis, charta deficiente, non valeo. Ad epistolam ergo quam venerabili abbati tuo Mainardo super hoc themate scripsi,

A prudentiam tuam dirigo, rogans ut illam non perfunctoria celeritate transcurras, sed vigilanter in ea quæ momenti sunt attendas. Omnipotens Deus, dilectissime frater, carnalis sensus in te vires evacuet, et mentem tuam in spiritualis desiderii soliditate confirmet.

Sit nomen Domini benedictum.

755-756 OPUSCULUM QUADRAGESIMUM NONUM.

DE PERFECTA MONACHI INFORMATIONE.

ARGUMENTUM. — Sanctus doctor fratrueli suo Classensi monacho salutem dicit, eumque adversus dæmonis insidias salutaribus armat monitis. Omnium primum monet ut corporis in eo mundities, temperantia in victu, orationis studium, animi demissio, obedientiæ virtus eniteat. Deinde rogat muliebrem convictum evitet, nullisque verborum fucis in congressionibus utatur. Iterum orat affinium amorem restringat, ne munus aliquod ambiat, de aliorum fama ne detrahat, per morbi simulationem sui rationem haberi ne cupiat. Postremo illi suadet ne reprehensiones ad aures admittat, lapsus agnoscat, paucosque e multis, eosque spectatæ virtutis imitetur.

PETRUS peccator monachus MARINO puerulo salutem in Domino. B

CAPUT II.

Quod sobrietas est castitatis præsidium.

CAPUT PRIMUM.

Quæ cura tuendæ castitatis habenda sit.

Rudis tiro facile in prima belli congressione prosternitur, nisi, adhibito prius campidoctoris officio, diligentius informetur. Tu autem, qui nuper in divinæ militiæ sacramenta jurasti, qui in professione sancti propositi inter pueriles alas nomen dedisti, inter ipsa castrorum spiritualium rudimenta cognosceris tanto propensius salutaribus monitis indigere, quanto non terrenam, sed divinam potius militiam adorsus es bajulare. De qua nimirum dicit Apostolus : « In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus. Nam arma militiæ nostræ, non carnalia, sed potentia Deo sunt (*II Cor. x.*) »

Porro autem quia consanguinitatis mihi necessitudine jungeris, fratruelis quippe es, arbitror tuæ salutis curam eo mihi periculosius impendere, quo tenera tua adhuc ætas, alienæ opis indiga, id videatur et ex debito quoque propinquitatis exigere. Nam cum Apostolus censeat eum qui ad episcopatus apicem promovetur, filios habere debere subditos cum omni castitate (*I Tim. iii.*), atque in catalogo virtutum sacerdotis, etiam filiorum pudicitiam et obedientiam ponat; tu mihi, licet non sis filius, a mea tamen cura non merito judicaris extraneus, cui germana videris affinitate propinquus: præsertim cum et ipse tibi monachicum tradiderim habitum, non sine causa me a consultationibus tuis diffiteor absolutum. Primo omnium, dilectissime fili, castitatem servare vigilantia solertia satage, et omne crimen lethiferæ pollutionis exclude, ut scias, juxta Apostolum, vas tuum possidere in sanctificatione et honore (*II Thess. iv.*). Hæc est enim sanctimonia, sine qua nemo videbit Deum. Servetur munda corporis tui tunica, et in tanti regis nuptiis nullo petulantis luxuriæ reperiatur squalore scedata.

Sit ergo tibi castitas semper in corpore, sit semper in mente; quatenus sic lilia indisciplinae carnis velut exaratae terræ cultura candescant, ut radix quoque in sui viroris gratia inconvulsa permaneat. Carnis titillat illecebra, surgunt libidinis incentiva, ad apostolica mox tela prosiliens (*II Cor. xii.*), evangelicum quoque gladium bellator fervidus arripe; et frementes cuneos hostiumque barbariam, duce Christo, facile poteris obtruncare. Unum est ut sobrietas quotidie tibi comes sit individua, nec aliquando a tuo sit collegio, gula pruriente, divulsa. Ubi enim viscerum pori ciborum repleti sunt, suum illic procul dubio robur sibi vindicat flamma libidinis. Hæc enim pestis ariditate repellitur, et ubi efferi corporis humor deficit, hæc etiam arescendo marcescit. Plane ut ignis aquæ, sic luxuria inimica est frigori, atque ideo ubi genuinum carnis ardorem ciborum fomenta destituunt, fervor quoque luxuriæ necesse est extinguatur. Nolo ergo cibus lautioribus inhies : 757 nolo vino affluenter indulgeas, sive de ejus coloris saporisve distantia aliquando disputare præsumas. Hoc tenuis lageos horror exasperat, illud venachoriæ debilitatis enervat; istud porrothasiam rubet, illud autem aureo Mareotidis decore flavescit; prohibetur lectio; nauseanti vappa est; baptismus irrepsit: expectavi quidem vinum, sed huic aquæ perexiguum vini videtur admistum; huic sane vino Aminæa quidem vitis plurimum contulit, sed Rhætica propemodum superare contendit. Noli itaque callere quid Arigitis, quid Rhodia sapiat; quem suavitalis acrorem cum purpureis Preciis Psythiisque componat. Hæc enim omnia gulæ philosophantis sunt argumenta, et ingurgitationis abominandæ materia. In sumendis ergo alimentis parcitas asperitatem mitiget, vulgaritatem delibatio castigata commendet. Nec sufficit in escu-

lentioribus cibus cohibere crapulam, nisi et in ipsis grossioribus noverit quis tenere mensuram. Sic enim vulgari quolibet cibo erapulantis aliquando gulæ culpa committitur, sicut et in deformi scorto coeundi voluptas expletur. Qui vero consuevit ventrem brevi panis aridi mensura conficere, non facile de inadipatis novit eduliis judicare. Qui timet aquam ad satietatem bibere, mulsi se potionibus ingurgitare non querit. Si vis ergo inter delicias sub sobrietatis legibus vivere, cave quoque inter ipsa simplicia alimenta edacitatis frena laxare. Suavem vero cibum cur debeamus expetere? qui, quantislibet apparetur impendit, et antequam in os intret, nobis non sapit; et postquam, flumine glutiente, trajicitur, venter, cui illapsus est, non discernit. Totius autem nostræ voluptatis iter, cui tanta ambitione servimus, brevissima unius palmi summa concluditur. Qui enim Christum desiderat, et ipso pane vescitur, nimirum qui de cælo descendit (*Joan. vi*), de quam pretiosis cibus stercus conficiat magnopere non discernit. Quidquid ergo non sentitur post gulam, idem tibi sit quod panis, et olera. Nam si gula non sibi thesaurizat, sed ventri; cur ipsa quid quasi delicatius eligit, quod venter idem indifferenter admittit?

CAPUT III.

Quod mortis cogitatio turpes abigit motus.

Ut ergo non sentiat pudicitia periclitata naufragium, inter fluctuantis hujus vitæ discrimina sobrietas magistra tui corporis teneat clavum. Abigendis quoque cogitationibus sollicitus semper invigila, quia non enixius expedit carnem ab illecebrosa titillatione reprimere, quam mentem quoque a turpium cogitationum phantasmate custodire. Novi fratrem in Christo, qui districtam hanc mentis suæ regulam jugi ac pervigili servat intuitu; ut quotiescunque libidinis suggestio subrepat, mox cogitationi suæ, velut expeditus ad proficiscendum, dicat: *Eamus*, inquit, ad circum; illico omnia cœmeteria ac sepulchras imaginando perlustrans, putrescentium virus saniemque cadaverum, scatentes quoque vermes et fetentium jus carniū curioso rimatur intuitu: cumque **758** considerat quia olim carnes illæ, in sua viriditate florentes, his subjacere molestiis, corpus etiam suum paulo post futurum esse non ambigit quod illas esse jam cernit. Compendium dat luxuriæ, qui præbet oculum corruptelæ; nec est libidini diversorium, in qua versatur mente sepulchrum. O quoties ille frater candentem cultrum et vomerem, quasi cauterium quoddam, genitalibus impressit? ita ut, crepitante quodammodo præfixæ carnis incendio, ad narès usque fumus per enargiam exhalare videretur.

Cum necessitatis aliquando casus exegerit ut tuum feminæ colloquium negare non possis, limis semper oculis, et velut aliorsus intentus, absentem tuæ præsentiam exhibe: longinquus alloquere, confabulator absiste, terræque defixis obtutibus, neque pallentem neque rubentem ejus faciem possis judicare. Beatus aliquando Romualdus rediens a sibyllæ

A comitissæ colloquio, comitanti fertur callide dixisse discipulo: Quam elegantis, ait, et venusti vultus femina, nisi, proh dolor! unius oculi dispendio laboraret! Cui discipulus: Absit! magister, inquit, sicut decora certe facies, ita quoque oculi, prout sagaciter deprehendi, nihilominus incolumes vigent. Quem magister acerrima protinus animadversione corripiens: Et quis te, inquit, in faciem feminarum respicere docuit? Tunc ille circumventum se esse respiciens, poenitentia ductus erubuit, et de cætero cautiorem se fore obstinatissima pollicitatione devovit. Versutus namque adversarius pictor est, sed qui facile quidem possit ad memoriam visa reducere, vix autem in parietibus mentis nostræ ignotarum nobis specièrum lineamenta formare. Si vis itaque ad perfectionis fastigium provehi, amodo necesse est in cunctis virtutum studiis exerceri: videlicet dum ætas tua cerea est, dum mores teneri in quamlibet partem valent indifferenter adduci. Cum ipsis ergo corporalibus incrementis coæva virtutum exercitia coalescant, ut consuetudo leviget quod debilitas humanæ fragilitatis abhorret: Nunc itaque exiguo cibo exigua nihilominus se intestinorum mensura coaptet; ut dum ipsa viriditate sua vasculi sinus attrahitur, modica postmodum annonæ mensura facile repleatur.

CAPUT IV.

Quod silentium est loquendi magister.

Assuescat lingua sub taciturnitatis se cohibere censura, et tacendo discat quod loquendo postmodum graviter proferat, ne, si nunc districtum negligit custodire silentium, loquendi postmodum nequeat frenare pruritus. Lentescant nunc genua crebris attrita metanceis, imo cætera membra diversis exercitationibus edomentur, ne quorundam more dūrus postmodum stare videaris et rigidus; et manumundulus, ut aiunt, quasi sacra Cereris oblaturus. Esto sollicitus ad exhibendum sedulitatis officium, et promptus semper ad obsequia delata respuere, ipse satage omnibus ministrare. Aliquid parari vel afferri præcipitur, repente consurge, et festinus accelera, ut jubentis vox **759** in te potissimum fuisse directa videatur. Illud autem te præcipue et sub districta prorsus animadversione præmoneo, ne quorumlibet te fratrum offendant privata jejunia. Novi enim quorundam mihi similibus vitia. Nonnulli namque aliis jejunantibus tanto livoris atque invidiæ felle torquentur, ut illorum salutem sibi in perniciem vertant, et, ut ita loquar, per alieni profectus scalam ipsi in præcipitium corruant. Non, inquit, licet agere nisi quod communis monasterii regula vel majorum cohortantur exempla. Quibus nimirum facile respondetur quia si regula a regendo dicitur, potius ad restrictionem jejunii quam ad dissolutionem vel ventris pertinere videtur ingluviem; atque ideo illi inter eos non immerito majores sunt judicandi eorumque exempla sectanda, qui, per angustam ingredientiæ portam, sub sobrietatis legibus et arctiori crucis Christi noscuntur

vivere disciplina. Quapropter, cum de vocabulo regulæ conflictus oboritur, illi magis debent ad jejunium provocari quam isti ab arrepti propositi rigore compesci. Correptiones autem, quamlibet duras sive multiplices, noli abhorre, sed libenter complectere. Sicut enim aurum vel argentum ad claritatis speciem, lima poliente, perducitur; ita et anima nostra, correptionibus erasa, a peccatorum suorum vel a rubiginoso quodam squalore purgatur. Cave etiam ne, quorundam exemplo, dum obediendi detrectas, in negligentem, quod absit! præpositum calumniam querula mordacitate devolvas. Samuel ergo ad memoriam redeat, qui desidem inertemque magistrum tam patienter, tam humiliter coluit, ut intempestæ noctis silentio ter vocatus accurreret, totiesque interrupti soporis excubias non doleret. Poterat enim modo velut expostulanti objicere: Cur, inquit, non vereris extraneo tanta auctoritate præcipere, qui segnis es filiis imperare? qui tamen, Scriptura teste, non tumuit, non querulus sugillavit; sed ad jubentis imperium perniter pervolans, simpliciter ait: « Ecce ego, vocasti enim me (I Reg. viii). »

CAPUT V.

Quod peccati remedium est confessio.

Peccasti aliquando? Non est enim homo qui non peccet; et forte in notitiam venit quia prima post naufragium tabula est culpam simpliciter conâteri; prompta confessio facilem pariat veniam; ne, si defensio falsitatis accesserit, quod acu fortasse fuerat tenuiter punctum, lata videatur cuspidè perforatum. Hinc est enim quod, cum David perpetrati reatus arguitur, mox ut in vocem confessionis erupit, dicens: « Peccavi Domino (I Reg. xii), » ex ore prophetæ protinus audivit: « Dominus transtulit peccatum tuum; non morieris. » Et quia se occasio præbuit, hoc etiam te fraudari non patiar, quia nonnulli, a pueris in religionis ordine constituti, solâ inobedientia superbiam mista depereunt; cum in sæculo plurimi, post immanium criminum perpetrata flagitia, per humilitatis studium indulgentiam promerentur. Ecce enim David adulterium homicidiumque commisit (I Reg. xi): Saul vero Samueli inobediens existit (I Reg. xiii). Sed quid, quod ille, nullo interveniente, vel in puncto veniam meruit; alterum vero nec propria confessio, nec prophetæ tam lugubris et amara atque proluxa supplicatio reconciliavit? Planè si Scripturæ series utrobique discutiatur, copiosior Saul quam David in verbis pœnitentiæ reperitur. Iste siquidem duntaxat id, quod præmissum est: « Peccavi Domino; » ille autem: « Peccavi, inquit, quia prævaricatus sum sermones Domini et verba tua, timens populum, et obediens voci eorum (I Reg. xv). » atque id ipsum postmodum repetens, ait: « Peccavi (Ibid.): » Accessit autem et longanimis valde Samuelis oratio; de quo videlicet dicitur: « Contristatusque est Samuel, et clamavit ad Dominum tota nocte illa; » sed divina vocè responsum est: « Usquequo, ait, tu lu-

ges Saul, cum ego projecerim eum, ne regnet super Israel? » (I Reg. xvi.)

CAPUT VI.

Cur Davidis confessio veniam meruit, non Saulis.

Quid est ergo quod alterius pœnitentiâ pie suscepta; alterius autem sub districtæ severitatis est examine reprobata? nisi quod ille scelus inobedientiæ, spiritu superbiam, parvipendens, nequaquam pleno corde pœnituit; hic autem pauca quidem protulit, sed ejus viscera divini timoris gladio transfixa veri luctus amaritudo replevit. Hæc, quæso, considerare non negligant qui, cum inobedientiæ obediunt, de graviorum se immunitate criminum procaciter jactant. Quorum profecto nonnullos sæpe videmus ad agenda confessionis judicium frequentare, solo se devote prosternere, tinnulis se et accuratis verbis magis facete quam humiliter accusare; atque ideo nunquam eorum mores ad idoneam correptionis emolumenta procedere, quia videlicet cum Saul ore pœnitent, corde tument.

Cum incolumis vigeas, noli spontè languere. Advertisne quid loquor? Illud namque mihi in plebisque monasteriis non mediocriter displicet, quod nonnulli vegeto corpore, quique prorsus medicinalis industriæ non indigeant, hodie vaporandam Nemitori venam præbent; cras sibimet hirudines adhibent; diversa perendie medicaminum construunt artificia. Interea similago commolitur, placentiæ examussim fabrefactæ tepescentibus tantum cineribus excoquantur; fluminum sinus sive et marium perscrutantur; macellum quoque vacare, quia piscis pelagi profunda petierat, non meretur. Imo infelix infortunium creditur si piscosus ager sterilis invenitur, ubi nimirum et necessitas ubertatem et ubertas parit inopiam. Interea quodcumque sive terræ sive maris animal ad victimam ducitur, peritus coquus necesse est perquiratur, qui videlicet ignibus tanto discretionis libramine moderetur, quatenus artifici et magistra temperie ad ossa perveniat, et tamen superficiem carniū non comburat, tanquam quibusdam præstigiis videatur vapor et transiliens exteriora non tangere et penetrans ad interiora transire. Quid plura? discumbentes tandem, imò jacentes, stomacho nauseante, ligariunt, et edaci fastidio vix imperant ut probent esse vera quæ fingunt.

Ad locum porro regimini nunquam ambitiosus anheles, dum, in proximo digressurus, diem propriæ vocationis ignores. In eodem planè Claßsensi cœnobio quod nunc incolis, ætate nostrâ quidam monachus vicem prioris obtinuit, qui abbas idem fieri ardentissime concupivit; sed dum satagit; dum conciliabula cogit, dum fabricat, et versutiæ malleos infatigabiliter versat; in languorem decidens ad extrema perductus est; dehinc in phrenesim repente conversus, quod sciens mente conceperat, ore nesciens effluebat. Ecce, inquit, in proximo comprehendam, mihi dabitur monasterium, adest virga; accipiam, et prævalebo. Inter hæc igitur

verba defunctus, sinistram de se fratribus spem A reliquit.

CAPUT VII.

Exemplum Zeuxidis in pingenda Venere.

Negligentes denique negligenter aspice, studiosos autem circa animam suam ac vigilantes vigilanter attende. Illud siquidem, ne aliena mala curiose dijudices; hoc autem, ut temetipsum ad honorum exemplar æmulatione sanctæ imitationis informes. Propone itaque tibi aliquos, egregios videlicet fratres, ex totius conventu cœnobii, quorum recta vestigia tuto valeas imitari: et ut facilius possis aspirare quo ducor, exemplum tibi de veteribus dabo. Heracleotes Zeuxis (CICERO, I. II *De inventione*) magno a Crotoniatis conductus est pretio, ut Dianæ simulacrum insigne depingeret, et ejus imaginem ad probatissimam B suæ artis industriam sine comparatione formaret. Poposcit autem omnes urbis virgines in uno spectaculo colligi, ut futuri elegantiam operis ex earum posset specie mutuari. Sed quia pudicas et honestas virgines in publicum prodire fas non erat, earum fratres ducti sunt ad palæstram, ut ex eorum pictor decore colligeret quid de sororum venustiori nimirum pulchritudine judicaret. Sed quoniam natura non omnes uni pulchritudinis dotes attribuit, ut quod uni membro prærogat, alii sæpe demat; eoque fit, ut unum idemque hominis corpus, quod hic formositate præeminet, illic deformitate laborat; ex omni illo puerorum examine quinque duntaxat pictor elegit, quos ad compilandam cujusque pulchritudinis elegantiam præ oculis habuit. Sed quorum C hæc tam longa narratione protracta? Nimirum ut et tu ex pluribus paucos eligas, ad quorum normam interioris hominis pulchritudinem effigiare contendas. Verbi causa, sicut ille ab alio relucentes oculos, ab alio subductas aures, ab hoc denique lacteas ac rubore suffusas mutuatus est genas; ita nihilominus etiam tu ab alio promptam obedientiam, ab alio ferventissimam charitatem, ab isto pernoctationis excubias, ab illo diuturni silentii disce censuram; quatenus, sicut ille diversorum corporum habitudines ad unius simulacri speciem transtulit, sic et tu ex variis sanctorum virorum virtutibus unius in te veri Dei restaures imaginem, ut ad eundem 762 postmodum feliciter cognoscendum revertaris auctorem.

CAPUT VIII

Quod cordis duplicitas fugienda sit.

Cave duplicitatem; esto simplex (I Cor. v), ut quod lingua depromitur, mente versetur. Azyma namque soliditate statuitur, fermentum cavernis scaturescentibus vitiatur. In azyma veritas et sinceritas; in fermento malitia est et nequitia. Qui simpliciter gradiens, azymus est, novum hominem induit; qui ex duplicitate fermentum est, in vetustatis errore permansit, ac per hoc ad novitatis gratiam non pervenit. Quid enim prodest Christianum verbo tenus se profiteri, et re ipsa antichristianum esse?

Totus esto semper in prophetis, totus in Evangeliiis; occupa cor tuum undique diversis sacræ Scripturæ sententiis, ut nulla ejus pars vacet admittendis cogitationum inanium phantasiis. Quod si sermo fortassis horret incultus, et mel Dei in cordis tui fauce non sapiat: « Quam dulcia enim, ait Propheta, faucibus meis eloquia tua, Domine, super mel et favum! » (Psal. cxviii.) ora, jejuna, atque omnes a te illecebras terrenæ delectationis abscinde, ut quod non ex se sed ex te videtur insipidum, in tuo possit ore dulcescere. Pueri namque illi qui se regis decreverant epulis abstinere, omnium librorum sapientiam et scientiam grata meruerunt talione recipere. Danieli quoque, quia censuræ hujus auctor exstiterat, hoc est insuper B additum ut visionum omnium atque somniorum notitiam perciperet (Dan. i). Digno videlicet retributionis divinæ commercio, ut qui se a carnalis edulii voluptate reprimerent, ad spiritualis intelligentiæ dapes mentis ora laxarent. Arescat igitur caro, ut mens saginata pinguescat.

CAPUT IX.

S. Romualdi consilium ut sobrietatem servemus, et hypocrisim fugiamus.

Cibi qui esculentiores sunt excludantur, ut intestina bella arbiter occultus inspiciat, et pro stercoris esca, cœlestis alimenti nobis suavitates apponat. Nec ineptus applies quod sæpe suis discipulis vir Domini Romualdus aiebat: Fratres, inquit, cum in quorumlibet conventu [vos] reficitis, intentis ad cibum cæteris, in ipso refectionis initio parcite: et cum jam illis ex parte satisfactum fuerit, vos inchoate, quatenus et hypocrisis notam possitis evadere et sobrietatis regulam sine offensione servare. Porro autem vidi Pomposiæ monachum apprime divinæ legis [scientia] et disciplinis regularibus eruditum, qui, ut ferebatur, hoc cum assidente sibi fratre parili conventionem pepigerat, ut apposita cuique vini, sicut mos est, personaliter obba, uterque quotidie utriuslibet mensura contentus esset. Nimirum ut ex eo quod uni competeret, duo se sub sobrietatis moderamine sustentarent; cum vero socius ille deesset, in ipso æstatis ardore, qui nimirum eo 763 loci ferventior incumbit, eo usque in propria obba vinum acescere permittebat, ut scaturescentes in ea vermes sæpius reperiret. Martinus itaque decalvatus, hoc quippe ei vocabulum erat, ad extrema perveniens, cum ejus totum corpus hydropis humore immaniter intumesceret, omnes nos, qui lectulo videbamur assistere, petiit ut cum dignaremur scopis singillatim quilibet verberare. Cumque sic in fide perfecta et sancta fuisset confessione defunctus, cuidam postmodum fratri in visione apparuit. Erat autem in cujusdam splendidissimæ regionis vernanti et florido nemore, candida decoratus stola, et fulgido præclarus aspectu; recumbebat autem in lectulo tegumentis insignibus et mirificis adornato, de quo videlicet hucusque sufficiat,

ne, dum historiam teximus, epistolaris compendii A limites excedamus.

CAPUT X.

Quod sermo de rebus sæcularibus monachos dedecet.

Deceveram quidem jam calamo imperare silentium; sed quem longa siti videmus arescere, peravarum est illi cyathum propinare. Cave itaque, fili charissime, ne quando, intra claustrum monasterii constitutus, de sæcularibus negotiis colloquia cum sæcularibus misceas: et sicut referre, ita nihilominus et audire contempnas. Illico plane indignatio sancta respondeat, et pii zeli fervor erumpentes mox inconditi sermonis ineptias frangat: « Quæ, inquires, est participatio justitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? » (I Cor. vi.) Et B revera quid monacho cum sæcularibus næniis? Quid mihi perstreptentium juridicorum fora, tribunalia judicium, aulas regum, intra monasteriorum septa pertrahere? Quid mortuo homini narrare de præliis, dotales tabulas inter tales, divortio interveniente, rescissas; illos titulis efferre natalium, infamare alios novitate cerdonum? His itaque et hujusmodi nūgis inaniter occupari, quid, quæso est, nisi a perspicuo fonte divinæ laudis fauces avertere, et cœnosi luti spurcitas ore versare? Unde non immerito per Jeremiam Dominus conqueritur, dicens: « Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt, fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas (Jer. 11). » Enimvero ipsam claustrum tui fabricam respice: ecce enim quadrifida est, ut nimirum ipse loci situs evidenter edoceat, quod undique te a mundanæ conversationis strepitu semotum esse conveniat. Porro satis indecens est et inhonestum, ac per omnia probatur absurdum, ut quod in tabernis consuevit quis eruclare cauponum, quod passim versatur inter gynæcea textricum, in sanctorum choro locum invenire valeat monachorum. Sane ubi prophetas et apostolos alloqui me desiderantes aspicio, ubi Christum suum mihi pandentem Evangelium cerno, ego relictis illis, inquiram si nuper Adriam transfretantes adhuc applicuerunt naves? quanti sal vaneat? utrum annonæ modium taxemacarius vendat? Facessat igitur ab ore militis D Christi omnis vani 764 rumoris ineptia; et lingua quæ immaculati agni, imo summi Verbi tubet sanguine, dedignetur otiosi sermonis sese facibus inquinare. Noli cuiquam detrahere, sed ne tu aurem quidem dignum ducas detrahentibus applicare. Cum detractoribus, ait Salomon, ne commiscearis; quoniam repente veniet perditio eorum, et ruinam utrorumque quis novit? tam videlicet illius qui detrahit, quam ejus qui aurem accommodat detrahenti. Ipse potius, si ratio postulat, peracti sceleris argue, durus invehere, non verens præsentem austerius increpare; absentem autem non laceres, nec apud alios livido dente commordeas. Sape enim, nescio quo pacto, severius arguentem

æquanimiter sustinemus, quem vel summotenus accusantem perferre non possumus. Exige tibi ut animus tuus ex abbatis jugiter animo pendeat, et nunquam proprii cordis arbitrium, sed ejus humiliter sequaris semper imperium. Ora itaque Deum ut per eum tibi, velut organum scilicet suæ veritatis, aperiat quid tibi agendum esse pro sui beneplaciti dispositione decernat.

CAPUT XI.

Quod Christiana nobilitas ex Christo, non ex avis petenda est.

Noli phaleratam aliquando proavorum lineam texere, ut de vana te velis alieni nominis generositate jactare. Plane qui hæres Dei, et cohæres est Christi, omnem terreni stemmatis prosapiam superat. Verumtamen esse Christianum magnum est, non videri vel dici; et ille plus sæpe placet mundo, qui displicet Deo. Quorumdam sane versuta calliditas, quasi derogando, majorum suorum nomen exaggerant; et, ut potentes atque magnifici fuisse videantur, superbiæ eos vel crudelitatis arguunt. Tenes quod dico? Accuso Achillem multi sanguinis reum, ut tu intelligas bellorum studio strenuum. Arguo Italicæ pervasionis Annibalem, ut tu audacem non dubites, et robustum. Memineris frequenter orandum ut, corpore terræ prostrato, mens erigatur ad cælum. Ventre vacuo sæpius dormi; sitim te ad lectulum comitantem sopor mitiget. Moderata vigilia puræ orationis est causa, indiscreta autem et otiosa loquendi sit sæpe materia; quia cui palpitantibus oculis, oscitantibus labiis legere aut orare non licet, aliquando vacare fabulis libet. Quapropter sero lectulum pete, ad vigiliam moderatius surge. Præveniat siquidem somnus accubitus, non accubitus somnum; ut quo difficilius necessitas dilata conceditur, a fessis membris avidius rapiatur. Interea rumusculos, et gloriolas, et palpantes adulatores, tanquam serpenti morsus venena devita, et velut abjecta theriaca protinus audiant: « Avertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi: Euge, euge! » (Psal. LXIX) Nihil mediocri in te contentus sum, fili; totum summum, totum perfectum est quod in te sentire desidero. Deposita igitur omnis inertiae et torporis ignavia, adversus temetipsum ipse congregere, tecum dimica, tecum pugna: et, arrepto evangelicæ disciplinæ 765 mucrone, omnes circumfrentium vitiorum cervices obtrunca; dura quæque et aspera pro Christi semper amore perferens, virtutis exercitiū crede. Quidquid carni voluptuosum videtur et blandum, ut revera diaboli viscarium, perhorresce. Quisquis enim in monachica regula carnis se sperat blanditias invenire, velut ex arido ligno succum conatur exprimere. Scurrilia quæque, urbanitates, sales, facetias leporisque verborum a labiis tuis tanquam gentilitatis quoddam præputium circumcide. Piscatorum namque sumus discipuli, non oratorum, ut ex ore Christiani non latinitas Tullii, sed simplicitas resonet Christi. Omnes 766 voluntates

proprias frange, undique te cum apostolo Christi mortificatione præcinge; undique impressa tibi stigmata crucis ostende, ut quo nunc arctius iudicati vestigia sequeris, eo post sublimius iudicantis consortio perfruaris. Omnes autem sanctos fratres monasterii tui mea vice salutâ, charissimos autem

A mihi fratres, Boninum et Petrum, si solito more videris aliquando excelsius canere, hoc distichon meo nomine in eorum manibus pone:

Qui Philomelinis depromitis organa fibris,
Intima vox cordis modulis bene concinat oris.

Sit nomen Domini benedictum.

767-768 OPUSCULUM QUINQUAGESIMUM.

INSTITUTIO MONIALIS. AD BLANCAM EX COMITISSA SANCTIMONIALEM.

ARGUMENTUM. — Blancam nobilissimam feminam, quæ divitiis, liberis et charissimis rebus quibusque relictis, in monasterium Deo servitura secesserat, prudentissimis præceptis et salutaribus monitis instruit, quid fugiendum ei sit, quid appetendum, quasi digito monstrans. Ac primum quidem rudem adhuc et inexperiem spiritualium certaminum bellatricem, tanquam telo acerrimo, præmunit; dum eam hortatur ut paupertatem et angustias et tribulationes, quæ Deo militantibus perferendæ sunt, fortiter excipiat; et ita sibi persuadeat Deo dilectos variis in hoc mundo turbibus tantisper exagitari, donec in felicissimæ patriæ portum ingressi, æterna tranquillitate fruantur. Tum verò eandem ad perfectiorem statum perducere cupiens, ad Deum amandum tota mentis contentione invitat. Deinde ad præcavendas dæmonis insidias, mortis contemplationis ei clypeum demonstrat. Adhuc validioribus armis eam induit, dum extremi iudicii imaginem ex sacræ Scripturæ penetralibus depromptam ante oculos proponit, et ut assidue meditetur, inflammat. Postremò, timoris præsidio satis et abunde vallatam ratus, per amoris viam rursus in patriam reducit ad felicitatem illius sempiternæ contemplationis, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.

BLANCÆ olim comitissæ, nunc cœlesti Sponso conjunctæ, PETRUS peccator monachus jubulum cordis in Spiritu sancto.

CAPUT PRIMUM.

Blancam angustias et paupertatem fortiter excipere hortatur.

Ad regales nuptias epulaturus accedo, thalamos auro gemmisque radiantibus adornatos videre desidero; nuptialibus saginari dapibus avidissime concupisco. Undique igitur mystica deferantur xenia; prophetica simul et apostolica non desint tam excellentibus nuptiis ornamenta. Evangelicus itaque noster Isaias jam procedat ad medium, et munificus exhibeat quod paravit, ornatum videlicet calceamentorum, lunulas, torques atque monilia, armillas et mitras, discriminaria et periscelidas, murenulas et olfactoriola, inares et annulos et gemmas in fronte pendentes, mutatoria et pallia et linteamina, acus et specula et sindones, vittas atque theristra. Hæc igitur omnia spiritualibus conferenda sunt nuptiis, ac novæ sponsæ diligenter aptanda, quo veri Sponsi placere possit obtutibus. His nimirum infulis venustata, hac ornamentorum erat varietate composita regina illa, quam Psalmista contemplatus, aiebat: « Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumamicta varietate (Psal. XLIV). » Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ: et sicut Evangelista testatur, vocatus est Jesus ad nuptias cum discipulis suis (Joan. II); sed tanquam pronubus, non ut sponsus; quasi pransurus; non ut nupturus. Istæ vero nuptiæ tanto illas privilegio superant, ut hic Jesus jure credatur non amicus esse, sed sponsus. Et quoniam qui adhæret Domino (I Cor. VI) unus spiritus est, sponsus iste non modo sponsæ jungitur, sed unitur, atque ex hac cōpula non cor-

ruptio nascitur, sed integritatis potius clausulâ reparatur. Illic Jesus aquam convertit in vinum; hic item Jesus et vinum semetipsum fecit et cibum. Cibum videlicet, quia ipse est panis vivus qui de cœlo descendit (Joan. VI); vinum vero quod hauriat cor hominis (Psal. CV); Spiritus ejus est de quo iterum dicit: « Poculum tuum inebrians, 769 quam præclarum est! » (Psal. XXII.) Spiritus enim Dei hominum mentes inebriat, ut, tanquam a suis sensibus alienati, divitias hujus mundi, honores et gloriam respuant, ad subcundâ vero pro Deo quæque dura vel aspera flammantibus desideriis inardescant. Hoc musto deebriati fuerant quibus Judæi vere dementes ac furiosi dicebant: « Musto pleni sunt isti (Act. II). » Hoc musto plenus erat vir ille de filiis prophetarum, quem ad augendum Hieu regem miserat Eliseus, de quo dixerunt vesane sapientes ad eum: « Quid venit insanus iste ad te? » (IV Reg. IX.) Quid autem mirum si hi, qui pari sunt homines, cum Spiritu divino replentur, ab hujus mundi sapientibus, atque ideo vere desipientibus, judicentur insani? cum et ipse qui magister est angelorum dictus sit habuisse dæmonium (Joan. VIII); imo, ut Marcus evangelistâ testatur, æstinatus sit etiam fuisse phreneticus: « Venit, inquit, domum, et convenit iterum turba; ita ut non posset nec panem manûcare; et cum audissent sui, exierunt tenere eum: dicebant enim; quoniam in furorem versus est (Marc. III). » Hanc sancti Spiritus ebrietatem et tu, o venerabilis domina, sana mente conceperas cum sæculum relinquere decrevisti: et, velut columbæ simplicis alas excutens, ad innocentium atque simplicium nidulum convolasti; tunc dicens: « Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam? » (Psal.